

**Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske
za izradu prijedloga Strategije i Zakona o odnosima Republike
Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske**

**PRIJEDLOG STRATEGIJE
O ODNOSIMA REPUBLIKE HRVATSKE
S HRVATIMA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE**

Zagreb, srpanj 2010. godine

SADRŽAJ

<u>1. UVOD</u>	3
<u>2. POLAZNE OSNOVE</u>	3
2.1. ZAKONODAVNA OSNOVA	3
2.2. RAZVOJNI STRATEŠKI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE	4
<u>3. VIZIJA</u>	4
<u>4. MISIJA</u>	5
<u>5. CILJEVI</u>	5
5.1. USPOSTAVITI NOVI ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR KAO PODLOGA ZA PROVEDBU STRATEGIJE	5
5.1.1. Izraditi i donijeti Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske	5
5.1.2. Utemeljiti središnje tijelo državne uprave za područje odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske	6
5.1.3. Utemeljiti Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske	6
5.2. ŠTITITI PRAVA I INTERESE HRVATA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE TE JAČATI NJIHOVE ZAJEDNICE	6
5.2.1. Jačati pravni status Hrvata izvan Republike Hrvatske	7
5.2.2. Očuvati hrvatski jezik, kulturu i identitet među Hrvatima izvan Republike Hrvatske	7
5.2.3. Poticati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske na uključivanje u lokalni društveno politički život	8
5.2.4. Aktivno uključivati Hrvate izvan Republike Hrvatske u društveni i politički život Republike Hrvatske	8
5.2.5. Jačati hrvatske zajednice putem informiranja i umrežavanja	8
5.3. RAZVIJATI NAPREDNU SURADNJU S HRVATIMA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE	9
5.3.1. Kulturna suradnja	9
5.3.2. Obrazovna i znanstvena suradnja	9
5.3.3. Gospodarska suradnja	9
5.3.4. Poticati znanstveno-istraživački rad na temu hrvatskih migracija	10
5.4. POTICATI POVRATAK HRVATSKIH ISELJENIKA I NJIHOVIH POTOMAKA U REPUBLIKU HRVATSKU	10
5.4.1. Privlačenje afirmiranih znanstvenika te sprječavanje odlaska visokoobrazovnog kadra	11
5.4.2. Privlačenje učenika i studenata u Republiku Hrvatsku	11
5.4.3. Ostvarivati projekte zapošljavanja hrvatskih povratnika u skladu s potrebama tržišta rada	11
5.4.4. Olakšati povratak umirovljenika i drugih osoba	11
<u>6. PROVEDBA STRATEGIJE I FINANCIJSKA IZDVAJANJA</u>	12
6.1. PROVEDBA STRATEGIJE	12
6.2. FINANCIJSKA IZDVAJANJA	12
6.3. PRIJELAZNE ODREDBE	12

1. UVOD

Suvremena država Hrvatska rezultat je volje hrvatskoga naroda ostvaren na demokratskim izborima i zajedničkim trudom u obrani i izgradnji Republike Hrvatske, kako Hrvata koji žive u Republici Hrvatskoj tako i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Pod utjecajem različitih povijesnih, političkih i ekonomskih razloga, Hrvati su se stoljećima kontinuirano iseljavali s tadašnjih hrvatskih prostora u susjedne, europske i prekoceanske zemlje u kojima, ovisno o zemlji nastanjenja, imaju različite položaje i statute. Isto su tako neki dijelovi hrvatskoga naroda, uslijed raznih povijesno-političkih okolnosti, ostali izvan granica Republike Hrvatske, to jest u susjednim državama.

Svi Hrvati, bez obzira na to gdje i u kakvom statusu žive, jesu pripadnici jednoga i nedjeljivog hrvatskoga naroda.

Hrvati koji žive izvan Republike Hrvatske su Hrvati u Bosni i Hercegovini kao jednakopravan, suveren i konstitutivan narod (**Hrvati u BiH**)¹, pripadnici hrvatskih manjina u europskim zemljama (**hrvatske manjine**)², te Hrvati iseljeni u prekomorske i europske zemlje i njihovi potomci (**hrvatsko iseljeništvo/dijaspora**)³.

Imajući u vidu složenost i političko značenje uređivanja odnosa Republike Hrvatske kao matične države s Hrvatima koji žive izvan Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske je 22. travnja 2010. godine donijela Odluku o osnivanju Povjerenstva za izradu prijedloga Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

2. POLAZNE OSNOVE

Republika Hrvatska nema posebni, krovni zakon kojim bi se uredilo pitanje odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, već postoje pojedinačna ili djelomična zakonska i podzakonska rješenja kao i opći pravni i međunarodnopravni akti iz raznih područja kojima se izravno ili neizravno uređuje ovaj odnos.

Nadalje, u Republici Hrvatskoj ne postoji posebno tijelo koje bi koordiniralo rad svih državnih institucija koje skrbe o odnosima s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, već po pojedinim ministarstvima i institucijama postoje određeni oblici institucionalnih rješenja odnosno određena praksa u odnosu na Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Ovom Strategijom razradit će se aktivnosti u svezi s prilagodbom tijela državne uprave i dopuniti postojeća zakonska rješenja.

2.1. ZAKONODAVNA OSNOVA

- Ustav Republike Hrvatske (posebno članak 10.) temeljni je zakonski okvir za izradu Strategije:

Republika Hrvatska štiti prava i interese svojih državljana koji žive i borave u inozemstvu i promiče njihove veze s domovinom. Dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči se osobita skrb i zaštita Republike Hrvatske.

¹ Prema popisu iz 1991. godine hrvatski narod u BiH imao je 760.852 pripadnika (sada oko 400.000).

² Autohtone hrvatske manjine u 12 europskih zemalja broje oko 350.000 pripadnika.

³ Procjenjuje se da hrvatska dijaspora ima oko 3 milijuna pripadnika, od kojih oko 2 milijuna živi u prekomorskim zemljama.

- Međunarodno pravni temelj ove Strategije počiva na bilateralnim sporazumima Republike Hrvatske s dotičnim zemljama kao i na općim međunarodno pravnim instrumentima⁴, odnosno na priznanju i prihvaćanju neotuđivosti temeljnih ljudskih i građanskih prava, iz kojih se izvodi pravo na zaštitu i očuvanje kulturne raznolikosti te pravo manjinskih zajednica na očuvanje identiteta kroz kulturu i jezik, obrazovanje i informiranje uz punu primjenu načela nemiješanja jedne države u unutarnje poslove druge države.

2.2. RAZVOJNI STRATEŠKI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE

Izrada* i temelji ove Strategije također se temelje i u skladu su s razvojnim strateškim dokumentima Republike Hrvatske, a to su:

- *Strateški okvir za razvoj 2006.-2013.* koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici 4. kolovoza 2006.⁵
- *Strategija Vladinih programa za razdoblje 2010. – 2012.* donesena na sjednici 10. rujna 2009., a kojom se postavljaju osnovni ciljevi i instrumenti za daljnji socio-ekonomski razvoj Hrvatske.⁶
- *Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09)* koju je donio Hrvatski sabor na sjednici 20. veljače 2009.⁷

3. VIZIJA

Republika Hrvatska, ispunjavajući svoje ustavne obveze, trajno ulaže napore u stvaranje pravednog društva, postizanje održivog gospodarskog razvoja te zaštitu prava i interesa svih hrvatskih građana kako u Republici Hrvatskoj tako i onih izvan Republike Hrvatske, a dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči osobitu skrb i zaštitu.

Novi uvjeti, kao što su gospodarski i socijalni razvoj hrvatskoga društva, globalno tržišno gospodarstvo, društvo znanja, socijalna pravda, globalna kretanja te opredjeljenje za euroatlantske integracije, postavljaju pred Republiku Hrvatsku nove izazove i zahtjeve među kojima je i jačanje suradnje s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska želi ovom Strategijom djelotvorno povezati cijelo hrvatsko društvo i Hrvate izvan Republike Hrvatske prvenstveno u ostvarivanju **hrvatskoga kulturnog zajedništva**, kroz skup kulturnih i drugih društvenih djelatnosti bitnih za očuvanje i jačanje hrvatskoga identiteta i prosperiteta.

Hrvati izvan Republike Hrvatske su najprirodniji društveni i kulturni akteri u promociji i međunarodnoj afirmaciji hrvatskog društva i kulture na europskoj i svjetskoj razini.

Ova Strategija je dio strategije razvoja hrvatskog društva i sastavni je dio nacionalnog interesa Republike Hrvatske.

* Izrada ove Strategije prilagođena je uputi Ministarstva financija o izradi strateških planova od 18.03.2009. g.

⁴ Instrumenti za zaštitu nacionalnih manjina:

-Povelja Ujedinjenih naroda, Opća deklaracija o pravima čovjeka, Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, Deklaracija o ukidanju svih oblika nesnošljivosti i diskriminacije na temelju vjere i vjerovanja, Deklaracija o pravima osoba pripadnika nacionalnih ili etničkih, vjerskih i jezičnih manjina;

-Relevantni dokumenti usvojeni od OEES-a, Dokument s Konferencije o ljudskoj dimenziji u Kopenhagenu 1990. godine, Izvješća vladinih stručnjaka za zaštitu manjina, Ženeva 1991. godine;

-Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i ostali relevantni dokumenti Vijeća Europe;

-Instrument Srednjoeuropske inicijative za zaštitu nacionalnih manjina.

⁵ (...) *Strateški okvir za razvoj utvrđuje prioritete i akcije čije će provođenje tijekom nadolazećih sedam godina osigurati stabilan gospodarski rast, zapošljavanje i bolji životni standard.*

⁶ *Isječak iz Strategije Vladinih programa za razdoblje 2010. – 2012.:*

(...) *Vlada Republike Hrvatske posebnim će mjerama poticati hrvatsko iseljništvo da ulaže u razvoj novih proizvodnji.*

(...) *Razvoj programa financiranja znanstvenih projekata omogućit će (...) privlačenje sposobnih i afirmiranih znanstvenika iz dijaspore i svijeta.*

(...) *Hrvatska će diplomacija u narednom razdoblju raditi na daljnjoj profesionalizaciji i osuvremenjivanju diplomatske mreže koja će još bolje odgovarati potrebama građana u zemlji i inozemstvu, zaštititi svih hrvatskih državljana, kako pojedinaca tako i pripadnika hrvatskih manjina te dijaspore.*

(...) *Hrvatska diplomacija posebnu će pažnju posvetiti primjeni postojećih međunarodnih sporazuma vezanih za raspad bivše Jugoslavije, posebno u području (...) zaštite manjina i zaštite konstitutivnosti hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini te drugim preuzetim obvezama.*

⁷ (...) *Održivi razvitak pretpostavlja ostvarivanje tri opća cilja: stabilnoga gospodarskog razvitka, pravedne raspodjele socijalnih mogućnosti te zaštite okoliša.*

4. MISIJA

Republika Hrvatska će Strategijom stvoriti pretpostavke za izgradnju učinkovite, djelotvorne i sustavne suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Strategija i sve što iz nje proizlazi je instrument kojim se utvrđuju načela, ciljevi i aktivnosti državne politike prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Ona je sastavni dio unutarnje i vanjske politike Republike Hrvatske te skup svih političkih, diplomatskih, gospodarskih, kulturnih, socijalnih, obrazovnih, informacijskih, organizacijskih i drugih mjera i aktivnosti što ih provode predsjednik Republike Hrvatske, Sabor i Vlada Republike Hrvatske, kao i druge institucije za ostvarenje postavljenih ciljeva.

Područja djelovanja Strategije, kroz unutarnju i vanjsku politiku, odnose se na **kulturu i umjetnost, očuvanje hrvatskog jezika, obrazovanje, znanost, školstvo i šport, zdravstvo, gospodarsku i regionalnu suradnju, medije, demografiju, itd.**

Ovom Strategijom Republika Hrvatska nastoji osigurati primjerene materijalne, društvene i političke uvjete za uspješan razvoj hrvatskog jezika, kulture i očuvanja hrvatskog identiteta među Hrvatima izvan granica Republike Hrvatske.

Budući da u svijetu postoje različite hrvatske zajednice s različitim potrebama i mogućnostima, postoje i različiti načini razvijanja odnosa Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske, stoga će Republika Hrvatska prilagoditi pristup svakoj hrvatskoj zajednici, imajući na umu njezine potrebe i poštujući njezine specifičnosti.

Republika Hrvatska će u svom odnosu prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske imati u vidu da postoje zajednice i pojedinci koji imaju dobar položaj i kvalitetno su integrirani u društvo države u kojoj žive, kao i one zajednice i pojedinci koji nisu odgovarajuće integrirani. Ovisno o tome, Republika Hrvatska će mjere koje poduzima usmjeriti prioritetno ili na očuvanje hrvatskog jezika i kulture, te gospodarsku i svaku drugu naprednu suradnju, *ili* prema njihovoj zaštiti i pomoći, uključujući i pomoć pri njihovom povratku u Republiku Hrvatsku i integraciji u hrvatsko društvo.

Ovim odnosom namjeravaju se jačati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske i njihov položaj i uloga u sredinama u kojima žive kao i osigurati uvjeti za njihovo uključivanje u društveno politički život Republike Hrvatske.

Za optimalan razvoj Republike Hrvatske potrebno je uključiti ljudske potencijale svih Hrvata, onih u Republici Hrvatskoj i onih izvan Republike Hrvatske.

5. CILJEVI

Temeljni strateški ciljevi* su očuvanje, jačanje i razvoj hrvatskog kulturnog zajedništva Hrvata u Republici Hrvatskoj i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

5.1. USPOSTAVITI NOVI ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR KAO PODLOGA ZA PROVEDBU STRATEGIJE

5.1.1. Izraditi i donijeti Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske

Temeljem Strategije, Vlada Republike Hrvatske će predložiti donošenje *Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske*, kojim će se regulirati aktivnosti u svezi s ovom Strategijom te osigurati prilagodbu tijela državne uprave i Hrvatske matice iseljenika⁸ te postojeće zakonske regulative.

* Ciljevi su podijeljeni po grupama na „opće ciljeve“ (npr. 5.1.) koji se sastoje od podgrupa ili „posebnih ciljeva“ (npr. 5.1.2.) kao osnove za stvaranje Zakona.

⁸ Hrvatska matica iseljenika kao ustanova s najdužom tradicijom djelovanja među iseljeništvom i hrvatskim autohtonim manjinama u europskim zemljama, kao i među hrvatskim narodom u BiH svojim radom i programima nalazi svoje mjesto u provođenju Strategije u području kulture i

5.1.2. Utemeljiti središnje tijelo državne uprave za područje odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske

Temeljem Strategije i odgovarajućega zakonskog okvira, Vlada Republike Hrvatske uspostaviti će prikladan ustrojstveni oblik tijela državne uprave (dalje: Središnje tijelo), koji će imati ovlasti i odgovornosti glede praćenja i usklađivanja aktivnosti te jačanja veza između tijela državne uprave, Hrvatske matice iseljenika i drugih institucija i udruga u Republici Hrvatskoj s onima Hrvata izvan Republike Hrvatske. Ono će imati ovlasti i odgovornost za osmišljanje i predlaganje projekata i raznih smjernica rada (provedbene planove), kao i njihove djelotvorne provedbe (financiranje i nadzor), za praćenje i evaluaciju ove Strategije. Jednom će godišnje podnositi izvješće Hrvatskom saboru i saborskom Odboru za Hrvate izvan Republike Hrvatske o provedbi Strategije i Zakona.

5.1.3. Utemeljiti Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Temeljem Strategije i odgovarajućega zakonskog okvira, Vlada Republike Hrvatske ustrojiti će *Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske*, savjetodavno tijelo koje će pružati pomoć Vladi Republike Hrvatske u kreiranju i implementaciji politike, aktivnosti i programa prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Savjet će najmanje jednom godišnje raspravljati o pitanjima od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske i o provedbi ove Strategije. Savjet će biti sastavljen od predstavnika udruga, organizacija i institucija iz sve tri grupacije Hrvata izvan Republike Hrvatske, predstavnika državnih organa i institucija, kao i organizacija civilnog društava iz Republike Hrvatske. Putem Savjeta Hrvati izvan Republike Hrvatske sudjelovat će u kreiranju politike, i programa koji se odnose na Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Sastav, omjeri i način izbora predstavnika u Savjetu odredit će se Zakonom.

5.2. ŠTITITI PRAVA I INTERESE HRVATA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE TE JAČATI NJIHOVE ZAJEDNICE

Republika Hrvatska skrbi za očuvanje nacionalnog identiteta svih naraštaja Hrvata izvan Republike Hrvatske. Interes je Republike Hrvatske suradnja s institucijama Hrvata u svijetu (udruge, organizacije, hrvatske katoličke misije, i dr.) kao i potpora tim institucijama u svrhu promicanja hrvatskog jezika, kulture te znanstvene, gospodarske i druge suradnje. Podržavajući ove zajednice Republika Hrvatska pridonosi njihovom razvoju u sredinama zemalja nastanjenja te potiče razvoj unutar zajedničkog hrvatskog kulturnog prostora.

Sukladno Strategiji hrvatska će diplomacija u narednom razdoblju raditi na osuvremenjivanju i prilagodbi diplomatske mreže u cilju zaštite svih hrvatskih državljana i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Uvođenjem dodatnih pravnih statusa i financijskim potporama ojačat će se pravni i materijalni položaj Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Hrvati u BiH - Republika Hrvatska skrbi o očuvanju ustavnog statusa Hrvata u BiH. Posebnu će pozornost posvetiti provedbi postojećih međunarodnih sporazuma, kao i sklapanju novih, a sve za opstanak i zaštitu hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini⁹. Povezivanje s Hrvatima u BiH, potpora njihovu povratku i ostanku u BiH te očuvanje njihove pune jednakopravnosti od strateškog su interesa za Republiku Hrvatsku. Isto tako interes je Republike Hrvatske unaprjeđivati dobrosusjedske odnose s Bosnom i Hercegovinom i podupirati BiH na putu euroatlantskih integracija.

Hrvatske manjine - Republika Hrvatska sustavno brine o statusu hrvatskih manjina u europskim državama i ostvarivanju njihovih manjinskih prava u skladu s međunarodnim pravom. Posebnu će pažnju posvetiti provedbi postojećih međunarodnih bilateralnih sporazuma za zaštitu hrvatskih manjina. Sklapajući bilateralne sporazume Republika Hrvatska će tražiti ispunjenje standarda i

umjetnosti, očuvanja hrvatskog jezika, obrazovanja i razmjene učenika i studenata, športa, regionalne suradnje, kulturnog turizma, medija kao i ostalih područja.

⁹ Razmjerno prijeratnom broju svojih pripadnika hrvatski je narod u BiH pretrpio najveća stradanja od agresije na BiH i etničkog čišćenja. Procjenjuje se da je samo s prostora entiteta „Republike Srpske“ protjerano oko 220.000 Hrvata.

uvažavanje reciprociteta, kako bi se osigurao opstanak i zaštitila prava za hrvatske nacionalne manjine u europskim zemljama kakva uživaju nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.¹⁰

Hrvatsko iseljeničtvo - Područje skrbi za hrvatske iseljenike, među ostalim, obuhvaća očuvanje nacionalnog identiteta svih naraštaja hrvatskih iseljenika te jačanje raznih oblika odnosa (političkih, gospodarskih i kulturnih) između iseljene i domovinske Hrvatske. Hrvatima izvan Republike Hrvatske koji žive u teškim gospodarskim i političkim uvjetima u državama u koje su se iselili, Republika Hrvatska će pružati zaštitu i pomoć do uključivo i pomoć pri povratku u Republiku Hrvatsku i integraciju u hrvatsko društvo, a sukladno svojim mogućnostima.

5.2.1. Jačati pravni status Hrvata izvan Republike Hrvatske

Ubrzati prijem u hrvatsko državljanstvo - u skladu sa Zakonom o hrvatskom državljanstvu i njegovim potrebnim izmjenama, Republika Hrvatska će pri podnošenju i rješavanju zahtjeva pojednostaviti, olakšati i ubrzati prijam u hrvatsko državljanstvo Hrvatima izvan Republike Hrvatske i njihovim potomcima. Pri tome će se uzimati u obzir i izjašnjavanje pripadnosti hrvatskome narodu u državi u kojoj žive (npr. posebni birački popisi nacionalnih manjina).

Uvesti Status Hrvata bez hrvatskog državljanstva - kako bi se mogao stvoriti zaokret u odnosu na trendove asimilacije dijelova hrvatskih zajednica u svijetu, potrebno je kreirati novi administrativni okvir koji bi stvorio preduvjet za povezivanje Republike Hrvatske i onih Hrvata koji nemaju hrvatsko državljanstvo. Stoga će Republika Hrvatska Zakonom i kroz propisanu proceduru uvesti *Status Hrvata bez hrvatskog državljanstva* kao zalog za opstanak hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske, a posebno onih koje žive u zemljama gdje nije dozvoljeno dvojno državljanstvo. Isti status mogu steći i bračni supružnici bez hrvatskih korijena te prijatelji hrvatskog naroda i Republike Hrvatske (nehrvati) koji očituju želju za hrvatskim identitetom i sudjeluju u promicanju zajedničkoga hrvatskog kulturnog prostora.

One osobe kojima će biti odobren Status Hrvata bez hrvatskog državljanstva uživati će u Republici Hrvatskoj pravo na jednostavnije upisne uvjete u školskim i visokoškolskim ustanovama, pravo stjecanja vlasništva nad nekretninama¹¹, mogućnost kandidiranja za slobodna radna mjesta, pravo prijave na određene natječaje i stipendije iz dotičnih područja kao i natječaje za financijsku potporu hrvatskim zajednicama izvan Republike Hrvatske te povoljnije uvjete za stjecanje viza, odobrenje privremenog boravka, radne i poslovne dozvole.

Uvesti pogodnosti za Hrvate bez hrvatskog državljanstva i bez Statusa - u skladu sa Zakonom o strancima i njegovim potrebnim izmjenama, pripadnicima hrvatskog naroda bez hrvatskog državljanstva i bez Statusa, Republika Hrvatska će pojednostaviti i ubrzati postupak dobivanja vize, stjecanja privremenog boravka, radne i poslovne dozvole. Isto tako će omogućiti pravo prijave na određene natječaje i stipendije iz područja obrazovanja i kulture.

Osigurati olakšice prilikom turističkih boravaka u Republici Hrvatskoj – Republika Hrvatska će u suradnji sa zainteresiranim institucijama i gospodarskim subjektima uvesti „CRO Card“ koja će Hrvatima izvan Republike Hrvatske omogućiti povoljniji pristup određenim uslugama, prilikom turističkih posjeta, putovanja, boravka i sudjelovanja na kulturnim manifestacijama a u svrhu razvoja projekta Republike Hrvatske kao turističke destinacije.

5.2.2. Očuvati hrvatski jezik, kulturu i identitet među Hrvatima izvan Republike Hrvatske

Očuvati hrvatski jezik - Republika Hrvatska omogućit će dijelu Hrvata izvan Republike Hrvatske besplatno učenje i studiranje početnih semestara hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj te će poticati pohađanje hrvatske nastave u inozemstvu. Primjenom e-obrazovanja, kao potpore nastavi hrvatskoga jezika i kulture u inozemstvu, unaprijedit će se dostupnost i kvaliteta učenja hrvatskog

¹⁰ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina jamči visoku razinu prava nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj. U Strategiji Vladinih programa za razdoblje 2010.–2012. ističe se također da Republika Hrvatska omogućava ostvarivanje prava svih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te da su osigurane zakonske pretpostavke za punu primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

¹¹ Odnosi se uglavnom na pripadnike hrvatskog naroda koji žive u preokooceanskim zemljama, s obzirom da od 1. veljače 2009. državljani i pravne osobe iz zemalja Europske unije mogu u Republici Hrvatskoj kupovati nekretnine bez ikakvih posebnih uvjeta. Naime, isti uvjeti koji za kupovinu nekretnine vrijede za hrvatske državljane vrijede i za njih, osim kad je u pitanju stjecanje poljoprivrednog zemljišta i zaštićenih dijelova prirode.

jezika. Republika Hrvatska će poticati lektorate hrvatskoga jezika i književnosti na stranim visokim učilištima kao i utemeljenje hrvatskih katedra na sveučilištima u inozemstvu.

Očuvati hrvatsku kulturu i identitet - Imajući za cilj osigurati opstanak hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske, Republika Hrvatska podupirat će sve oblike organiziranja Hrvata izvan Republike Hrvatske kojima se promiče i čuva identitet i kultura, a posebno će sukladno Strategiji u Državnom proračunu osigurati prikladna sredstva za stipendiranje učenika i studenata u njihovim lokalnim sredinama i u Republici Hrvatskoj. Davat će potporu aktivnostima hrvatskih manjina, tj. njihovih udruga i institucija, u europskim državama. Pružat će pomoć u financiranju kulturnih, obrazovnih, znanstvenih i zdravstvenih programa i projekata od interesa za hrvatski narod u BiH. Financijski će podupirati, putem natječaja, udruge i institucije hrvatskog iseljništva.

5.2.3. Poticati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske na uključivanje u lokalni društveno politički život

U interesu je Republike Hrvatske trajno ojačati položaj hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske kao mosta suradnje između država u kojima žive i Republike Hrvatske. Posebno će podupirati pripadnike hrvatskoga naroda u ostvarivanju njihovih prava kroz promicanje suradnje s lokalnim institucijama i tijelima zemalja nastanjenja.

5.2.4. Aktivno uključivati Hrvate izvan Republike Hrvatske u društveni i politički život Republike Hrvatske

Uključivanje Hrvata izvan Republike Hrvatske u društveni i politički život Republike Hrvatske bitna je pretpostavka za stvaranje čvršćih veza te međusobnog uvažavanja i razumijevanja na svim društvenim područjima.

Republika Hrvatska osigurava zastupljenost Hrvata izvan Republike Hrvatske u Hrvatskom saboru te ih na taj način uključuje u politički život Republike Hrvatske i podupire ostvarenje njihovih prava i interesa.

Također kroz Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske sudjelovat će u kreiranju politike, aktivnosti i programa koji se odnose na Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Kroz Programsko vijeće HRT-a¹² a sukladno Zakonu o HRT-u i njegovim potrebnim izmjenama, predstavnik Hrvata izvan Republike Hrvatske zastupat će i štititi interese u unapređenju i nadzoru radijskoga i televizijskoga programa.

Za jačanje odnosa s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, Republika Hrvatska će utemeljiti i obilježavati „Dan Hrvata izvan Republike Hrvatske“.

5.2.5. Jačati hrvatske zajednice putem informiranja i umrežavanja

Obostrana informiranost i jačanje veza između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske je preduvjet kulturne, gospodarske i svake druge suradnje. Sredstva informiranja Središnjeg tijela i srodnih institucija, te javni mediji i internetske tehnologije imat će presudnu važnost u povezivanju i komunikaciji Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Informiranje putem Središnjeg tijela - Središnje tijelo informirat će Hrvate izvan Republike Hrvatske i javnost putem svojih internetskih stranica te prikladnih publikacija kao i neposrednom komunikacijom.

Središnje će tijelo putem glasnogovornika osigurati distribuciju potrebnih informacija medijima u Republici Hrvatskoj i medijima Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Umrežavanje svih tijela državne uprave kao i lokalne i područne (regionalne) samouprave - Zbog djelotvornog informiranja Hrvata izvan Republike Hrvatske, Središnje tijelo oformit će administrativno komunikacijsku mrežu između državnih tijela, Hrvatske matice iseljenika, kao i drugih institucija u Republici Hrvatskoj, uključujući diplomatske misije i konzularne urede

¹² Sukladno članku 18. (stavak 1. i 8.) Zakona o HRT-u: *Članove Vijeća HRT-a bira i razrješava Hrvatski sabor. Izbor članova Vijeća HRT-a obavlja se na temelju javnog poziva, te Članovi Vijeća mogu biti samo državljani Republike Hrvatske koji predstavljaju razne skupine hrvatskog društva (mladi, umirovljenici, poslodavci, sindikati, nacionalne manjine, vjerske zajednice, sveučilišta, udruge civilnog društva i dr.).*

Republike Hrvatske kao prvih administrativnih sugovornika Republike Hrvatske prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Mediji – Hrvatska Radiotelevizija, kao javna ustanova, temeljem svojih zakonskih obveza izraditi će plan i program rada radijskih i televizijskih emisija, termina emitiranja te ih prilagoditi potrebama Hrvata izvan Republike Hrvatske a u skladu s ciljevima ove Strategije.

5.3. RAZVIJATI NAPREDNU SURADNJU S HRVATIMA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

S ciljem jačanja i razvoja suradnje s pojedincima, udrugama i institucijama Hrvata izvan Republike Hrvatske u okviru zajedničkoga kulturnog prostora, Republika Hrvatska će u skladu s ovom Strategijom i vanjskom politikom, kroz nadležna tijela, razvijati i podupirati suradnju na području kulture, obrazovanja, znanosti, športa, gospodarstva, politike, kao i na drugim područjima.

5.3.1. Kulturna suradnja

Uz već spomenute mjere i aktivnosti na jačanju zajednica Hrvata izvan Republike Hrvatske na području kulture, Republika Hrvatska će nadograđivati ovaj odnos kroz poticanje povezivanja udruga i kulturnih institucija iz Republike Hrvatske s udrugama i institucijama Hrvata izvan Republike Hrvatske i istih međusobno.

Republika Hrvatska će također poticati razmjenu hrvatskoga kulturnog stvaralaštva i baštine nastale u lokalnim zajednicama Hrvata izvan Republike Hrvatske s Republikom Hrvatskom.

5.3.2. Obrazovna i znanstvena suradnja

Uz već spomenute mjere i aktivnosti na jačanju zajednica Hrvata izvan Republike Hrvatske na području obrazovanja i znanosti, Republika Hrvatska će nadograđivati ovaj odnos kroz povezivanje domaćih obrazovnih i znanstvenih institucija i pojedinaca s udrugama, institucijama i pojedincima Hrvata izvan Republike Hrvatske a sve s ciljem obostrane suradnje i korištenja potencijala hrvatskih znanstvenika i stručnjaka. Projektom se želi ujediniti hrvatski znanstveni i stručni potencijal u domovini i svijetu u izgradnji društva utemeljenog na znanju kao jedan od ključnih čimbenika društvenoga i gospodarskog razvoja Republike Hrvatske.

Središnje tijelo će poticati umrežavanje hrvatskih sveučilištaraca izvan Republike Hrvatske.

5.3.3. Gospodarska suradnja

Interes je Republike Hrvatske surađivati i povezivati se sa svim zemljama svijeta, a osobito s gospodarski razvijenim zemljama. Hrvati koji žive u tim zemljama mogu u tome imati vrlo važnu ulogu. Republika Hrvatska će u duhu ove Strategije i Strategije održivog razvitka Republike Hrvatske unaprjeđivati poslovne veze s Hrvatima izvan Republike Hrvatske a posebnim će mjerama poticati hrvatsko iseljništvo na ulaganje i proizvodnju u Republici Hrvatskoj.

Radi stjecanja novih tržišta i promicanja hrvatskih proizvoda i usluga, Republika Hrvatska će u cilju izvoza poticati suradnju s hrvatskim gospodarstvenicima u svijetu.

Isto tako u suradnji s hrvatskim gospodarstvenicima izvan Republike Hrvatske posebno će kreirati razvojne projekte na manje razvijenim područjima ili područjima od posebne državne skrbi.

U suradnji s Ministarstvom gospodarstva rada i poduzetništva, Agencijom za promicanje izvoza i ulaganja, Hrvatskom gospodarskom komorom, Hrvatskom obrtničkom komorom i Hrvatskom gospodarskom diplomacijom, Središnje tijelo poticat će umrežavanje hrvatskih gospodarstvenika i gospodarskih komora u inozemstvu.

Kao oblik gospodarske suradnje s Hrvatima u susjednim zemljama, Republika Hrvatska će poticati regionalnu/prekograničnu suradnju kroz pomoć pri kandidiranju na natječaje za EU fondove.

Sustavno vođenje posebnih evidencija i statistika - Kao preduvjet praćenja stanja gospodarskih odnosa i ulaganja u Republici Hrvatskoj, Hrvata izvan Republike Hrvatske te poticanja na međusobnu suradnju, potrebno je:

- sastaviti adresar hrvatskih gospodarstvenika u svijetu te adresar hrvatskih gospodarstvenika povratnika i useljenika,
- sastaviti evidencije o ulaganjima Hrvata izvan Republike Hrvatske te o ulaganju hrvatskih povratnika i useljenika,
- sastaviti evidencije novčanih doznaka Hrvata izvan Republike Hrvatske,
- pratiti vanjsko-trgovinske bilance sa zemljama nastanjenja Hrvata izvan Republike Hrvatske,
- pri kupnji ili registraciji gospodarskog subjekta u Republici Hrvatskoj evidentirati ako je vlasnik ili osnivač Hrvat izvan Republike Hrvatske kao povratnik ili vanjski ulagač.

Kako se u Republici Hrvatskoj ne vode navedeni posebni adresari i evidencije, Republika Hrvatska će pristupiti potrebnim prilagodbama zakonodavstva u nadležnim tijelima i institucijama te iste učiniti dostupnim Središnjem tijelu, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka.

5.3.4. Poticati znanstveno-istraživački rad na temu hrvatskih migracija

Republika Hrvatska će poticati istraživanje hrvatskog iseljništva, hrvatskih manjina u inozemstvu i Hrvata u BiH te utemeljiti dokumentacijski centar i muzej za povijesne dokumente i izdavaštvo Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Znanstveno-istraživački rad na temu hrvatskih migracija, poticat će se u suradnji sa znanstvenicima iz iseljništva, u svrhu izrade vjerodostojnog prikaza uzroka iseljavanja, kvalitativnih i kvantitativnih obilježja vanjskih migracija te procjene raspoloženja i uvjeta za povratak.

Državni zavod za statistiku će pratiti i prikupljati podatke o Hrvatima izvan Republike Hrvatske kao i o hrvatskim povratnicima i useljenicima u suradnji s nadležnim tijelima Republike Hrvatske i inozemnim državnim zavodima za statistiku.

5.4. POTICATI POVRATAK HRVATSKIH ISELJENIKA I NJIHOVIH POTOMAKA U REPUBLIKU HRVATSKU

Demografska obnova je uvjet opstanka hrvatskoga naroda te je jedan od prioriteta hrvatske politike redefiniranja useljeničke politike Republike Hrvatske. Među mjerama demografske obnove i razvitka jesu i mjere u svrhu povratka hrvatskih iseljenika i useljavanje njihovih potomaka te istodobno smanjenje iseljavanja iz Republike Hrvatske.

Reguliranjem svoje useljeničke politike s jasnim ciljevima promicanja humanih, socijalnih, demografskih, kulturnih i gospodarskih interesa dat će se prioriteti useljavanju svojih iseljenika i njihovih potomaka po uzoru na druge imigracijske zemlje.

Hrvatima koji su u iseljstvu stekli znanje, vještine i iskustvo, radi ostvarivanja zajedničkih interesa, Republika Hrvatska želi osigurati uvjete održivog povratka.

Razvoj strategije naseljavanja slabo naseljenih područja Republike Hrvatske je sastavni dio ove Strategije.

Carinske i porezne povlastice - Republika Hrvatska će sukladno Strategiji pružati carinske olakšice pri uvozu predmeta kućanstva i gospodarskog inventara kod doseljavanja u Republiku Hrvatsku. Uvest će se također posebne porezne povlastice za hrvatske povratnike/useljenike, fizičke i pravne osobe pri njihovom nastanjenju i stupanju u poslovni odnos u Republici Hrvatskoj.

Programi za brzu integraciju - Uz sve navedene programe za brzu integraciju u Republici Hrvatskoj¹³, Središnje tijelo uvest će program praćenja putem „mentora/savjetnika“ koji će kroz optimalno vrijeme pratiti proces integracije doseljenika i ostvarivanja njihovih prava.

¹³ učenje hrvatskoga jezika, stipendije za učenike i studente, razne olakšice, itd.

5.4.1. Privlačenje afirmiranih znanstvenika te sprječavanje odlaska visokoobrazovnog kadra

Sukladno Strategiji Vladinih programa za razdoblje 2010.– 2012., Vlada Republike Hrvatske razvojem programa financiranja znanstvenih projekata omogućavat će i dalje privlačenje sposobnih i afirmiranih znanstvenika hrvatskog podrijetla iz svijeta. Poticat će se povratak i suradnja s hrvatskim znanstvenicima izvan Republike Hrvatske kroz znanstvene projekte i istraživanja.

Uspostavit će se stalni program „virtualnog mentorstva“ između studenata i znanstvenika s hrvatskim znanstvenicima i gospodarstvenicima u svijetu s ciljem transfera znanja (*know-how*).

5.4.2. Privlačenje učenika i studenata u Republiku Hrvatsku

Republika Hrvatska provodi programe učenja hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj, stipendira učenike i studente hrvatskog podrijetla koji se školuju ili pohađaju visoka učilišta u Republici Hrvatskoj, te pri tome pomaže pri njihovom smještaju u đačke i studentske domove.

Poticat će se sveučilišta na donošenje upisnih kvota za Hrvate izvan Republike Hrvatske kako bi se pojednostavio i ubrzao postupak upisivanja na visokoškolske ustanove. Prava po pitanju školarina, smještaja i prehrane, u potpunosti će se izjednačiti s pravima učenika i studenata iz Republike Hrvatske.

Poticat će se približavanje Republike Hrvatske mladima u iseljeništvu putem osmišljenih programa dolaska u Republiku Hrvatsku, putem škola hrvatskoga jezika za sve uzraste u Republici Hrvatskoj te putem različitih kulturnih i edukativnih programa.

Poticat će se hrvatske obrazovne institucije kako bi osmislile i podupirale projekte „razmjene“ učenika i studenata na temelju reciprociteta.

5.4.3. Ostvarivati projekte zapošljavanja hrvatskih povratnika u skladu s potrebama tržišta rada

Hrvatski zavod za zapošljavanje će u skladu s ovom Strategijom osigurati dostupnost strukturiranih evidencija o potrebama tržišta rada u Republici Hrvatskoj, a putem Središnjeg tijela i diplomatske mreže osigurat će se prosljeđivanje informacija Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i rada u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje osmišljavat će i ostvarivati projekte zapošljavanja hrvatskih povratnika i useljenika u skladu s potrebama i mogućnostima Republike Hrvatske i u skladu s ciljevima Strategije.

5.4.4. Olakšati povratak umirovljenika i drugih osoba

Republika Hrvatska će kroz sklopljene i preuzete međudržavne ugovore o socijalnom osiguranju provoditi modele rješavanja prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja za povratnike i useljenike. Poticat će se pregovori o međudržavnim ugovorima o socijalnom osiguranju s onim zemljama s kojima Republika Hrvatska nema sklopljene bilateralne ugovore.

Isto tako Republika Hrvatska će, kroz diplomatsko-konzularnu mrežu, pratiti stanja zajednica i pojedinaca koji **nisu odgovarajuće integrirani** u zemljama u kojima žive te će ih po potrebi i **određenim kriterijima** štiti i pomagati im do uključivo pružanja pomoći pri povratku u Republiku Hrvatsku i integraciju u hrvatsko društvo.

6. PROVEDBA STRATEGIJE I FINANCIJSKA IZDVAJANJA

6.1. PROVEDBA STRATEGIJE

Provedba ove Strategije obvezna je za sva tijela državne uprave koja izravno ili neizravno provode aktivnosti vezane za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Strategija će se provoditi putem zakona i podzakonskih akata te po potrebi akcijskim planovima¹⁴. Obveza je nadležnih tijela dostavljati redovna izvješća o provedbi ove Strategije Središnjem tijelu koje koordinira aktivnosti i područja odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske. Središnje tijelo koordinirat će i nadzirati provedbu Strategije i relevantnih zakonskih propisa te će redovita godišnja izvješća o provedbi dostavljati Vladi Republike Hrvatske.

6.2. FINANCIJSKA IZDVAJANJA

Za provedbu ove Strategije bit će osigurana sredstva iz državnog proračuna. Provedbu ove Strategije moguće je dijelom financirati i iz drugih izvora (donacija i sl.). Pri davanju financijske pomoći Republika Hrvatska će pridavati važnost da primatelji djeluju u skladu s temeljnim načelima Ustava Republike Hrvatske, da su ideološko-politički nepristrani i da se poštuje ravnoteža između potpore države i samostalnog financiranja. Financijsku pomoć mogu primiti i čimbenici koji u Republici Hrvatskoj djeluju na području povezivanja i brige za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Sastavni dio provođenja financijske potpore Republike Hrvatske je razvijanje planiranog djelovanja, praćenje učinaka i nadzor nad potrošenim sredstvima.

6.3. PRIJELAZNE ODREDBE

Po donošenju Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, cilj 5.1. *Uspostaviti novi zakonodavni i institucionalni okvir kao podloga za provedbu Strategije* smatrat će se ispunjenim, te će se daljnje aktivnosti usmjeravati prema ostvarenju preostalih ciljeva ove Strategije: 5.2. *Štititi prava i interese Hrvata izvan Republike Hrvatske te jačati njihove zajednice*, 5.3. *Razvijati naprednu suradnju s Hrvatima izvan Republike Hrvatske* i 5.4. *Poticati povratak hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u Republiku Hrvatsku*.

¹⁴ Akcijski planovi bi sadržavali opise pojedinih zadaća sa svrhom, ciljevima, aktivnostima, planiranim rezultatima, pokazateljima (indikatorima), nositeljima aktivnosti, korisnicima, rokovima, financijskim i drugim sredstvima te izvorima sredstava potrebnih za njihovu provedbu.